

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы «Modern Trading Solutions» Тауар биржасы» АҚ брокерлері мен дилерлері үшін сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі үлгілік стандарттар (бұдан әрі – Үлгілік стандарттар) 2009 жылғы 4 мамырдағы Қазақстан Республикасының «Тауарлық биржалар туралы» Заңының 21-бабы 2-тармағына сәйкес әзірленген және «Modern Trading Solutions» Тауар биржасы» АҚ ұйымдастыратын биржалық сауда-саттықтарда сыбайлас жемқорлықтың кез келген көріністеріне төзімсіздік ахуалын қалыптастыру мақсатында және брокерлер мен дилерлердің өз клиенттерін биржалық мәмілелерді жасау процесінде сыбайлас жемқорлық әрекеттерге жол бермеу қағидаттарын анықтайды.

2. Осы Ережелерде мынадай негізгі ұғымдар қолданылады:

- 1) MTS биржасы – «Modern Trading Solutions» Тауар биржасы» АҚ;
- 2) Биржа мүшелері – Заңмен белгіленген тәртіппен тауар биржасында аккредиттелген брокерлер, дилерлер және маркет-мейкерлер.

3. Әрбір MTS биржасының мүшесі Үлгілік стандарттардың негізінде ішкі құжаттармен өздерінің сыбайлас жемқорлықтың алдын алу стандарттарын әзірлейді және бекітеді.

4. Брокер мен дилердің осы Үлгілік стандарттардың талаптарын орындау міндеті брокер мен дилердің MTS биржасының мүшесі ретінде қабылданған күннен бастап туындайды және оны мүшеліктен шығару немесе өз еркімен шығу күнімен аяқталады.

5. Үлгілік стандарттар MTS биржасының Директорлар кеңесінің хаттамасымен бекітіледі және қолданысқа енгізіледі, жария сипатқа ие және барлық MTS биржасының мүшелеріне өз интернет-ресурсында www.webmts.net жариялау арқылы жеткізілуге жатады.

6. Осы Үлгілік стандарттармен белгіленген нормаларды сақтайтын MTS биржасының мүшесі осы нормалардың басқа MTS биржасының мүшелері тарапынан сақталуын талап етуге құқылы.

2-тарау. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қағидалар

MTS Биржасының мүшелері биржалық саудада брокерлік және дилерлік қызметін жүзеге асыру кезінде, сондай-ақ клиенттеріне қызмет көрсету барысында келесі негізгі қағидаларды басшылыққа алады:

- 1) заңдылық – заңды, адал және кәсіби түрде әрекет ету;
- 2) ашықтық – ақпараттың жариялылығы мен ашықтығын қамтамасыз ету;
- 3) сыбайлас жемқорлыққа қарсы шараларды жүйелі және кешенді пайдалану – кез келген іскерлік қатынастарда бейтарап әрекет ету және сыбайлас жемқорлықтың себептері мен жағдайларын жою;
- 4) құқықтар, бостандықтар және заңды мүдделерді қорғаудың басымдығы.

3-тарау. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы шарттар

7. MTS Биржасының мүшелері, оның ішінде олардың қызметкерлері клиенттерді және (немесе) өздерінің контрагенттерін заңды немесе заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздіктерді) орындауға, ақшалай қаражат немесе құндылықтар алу арқылы биржалық саудада заңсыз мақсаттарға қол жеткізу үшін қандай да бір артықшылықтарды алуға ұмтылуға итермелемейді.

8. MTS Биржасының мүшелері, оның ішінде олардың қызметкерлері өз міндеттемелерін орындау кезінде, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес коммерциялық пара алу, пара беру немесе алу немесе басқа да ұқсас бұзушылықтар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасының және қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы халықаралық актілердің талаптарын бұзатын әрекеттерді жасамайды.

9. MTS Биржасының мүшелері, оның ішінде олардың қызметкерлері клиенттерден және (немесе) өздерінің контрагенттерінен заңсыз ынталандырудан, оның ішінде ақшалай сомалар, сыйлықтар, жұмыстарды (қызметтерді) орындау және өзге де тәсілдер арқылы MTS Биржасының мүшесін сыбайлас жемқорлық әрекеттерін жасауға белгілі бір тәуелділікке әкелетін әрекеттерден бас тартады.

10. Клиенттің пайдасына қандай да бір жұмыстарды орындайтын MTS Биржасының мүшесінің әрекеттері мыналарды қамтиды:

- басқа клиенттермен салыстырғанда негізсіз артықшылықтар беру;
- биржалық мәміле жасасуда қандай да бір кепілдіктер беру;
- қолданыстағы биржалық сауда-саттық рәсімдерін жеделдету;
- MTS Биржасының мүшесі өзінің лауазымдық міндеттерін орындау шеңберінде орындайтын, бірақ MTS Биржасы ұйымдастыратын сауда-саттықтың ашықтығын арттыру және бәсекелестікті арттыру қағидаттарына қайшы келетін басқа да әрекеттер.

4-тарау. Клиенттермен өзара іс-қимыл

11. MTS Биржасының мүшелері бір-біріне де, MTS Биржасына да қатысты сыбайлас жемқорлық қылмыстарын жасамауға кепілдік береді.

12. MTS Биржасының мүшесі өз клиентімен қарым-қатынаста орындауға міндетті:

- 1) клиентке биржалық мәмілелер жасауға байланысты мүмкін болатын тәуекелдер туралы ақпаратты, сондай-ақ комиссиялық алымдар мен тарифтер, алымдар және MTS Биржасының мүшесі өз қызметтерін ұсыну кезінде қолданылатын басқа да қызметтер туралы мәліметтерді ұсыну;
- 2) клиентпен жасалған брокерлік қызмет көрсету шартына сәйкес өкілеттіктер мен шарттар шеңберінде қатаң әрекет ету және осы шарт бойынша өз міндеттемелерін барынша жақсы орындау үшін барлық мүмкін шараларды қабылдау;
- 3) клиенттің құқықтарын қорғау бойынша қажетті шараларды қабылдау, клиентке зиян келтіретін әрекеттерге жол бермеу шаралары, сондай-ақ клиенттің ықтимал шығындарын болдырмау немесе азайту шараларын қабылдау;
- 4) клиентке ұйымдастырылған нарықтың жағдайы, бағалар мен котировкалар туралы тек объективті ақпаратты ұсыну;
- 5) мүдделер қақтығысынан аулақ болу, ал егер ол туындаған жағдайда, клиенттің мүдделерін қамтамасыз ету және оның сипаты мен ауқымы туралы хабарлау үшін барлық мүмкін және қажетті шараларды қабылдау, бұл ретте клиенттің құқықтары мен заңды мүдделерін бұзу есебінен өз мүдделерін қанағаттандыруға жол бермеу;
- 6) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша іс-шаралар жүргізуге ұмтылу;
- 7) барлық қызметкерлердің клиенттермен жұмыс істеу кезінде этикалық ережелерді сақтауды қамтамасыз ету;
- 8) сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеу.

13. Клиенттермен және (немесе) олардың өкілдерімен және (немесе) клиенттермен аффилирленген үшінші тұлғалармен өзара іс-қимыл кезінде MTS Биржасының мүшесіне тыйым салынады:

- 1) клиенттерге биржалық мәміле жасау кезінде олардың нарықтық мінез-құлқын өзгерту мақсатында тікелей немесе жанама қысым көрсету;
- 2) биржалық сауда-саттықта баға ұсыныстарын әдейі арттыру (төмендету) мақсатында шарттар жасасу (өтінімдерді беру, қайтарып алу);
- 3) екі немесе одан да көп клиенттер арасында биржалық тауарларды сату бағаларын белгілеу немесе қолдау мәселелері бойынша келісімдер жасасу (келіссөздер жүргізу);
- 4) басқа клиентке мүліктік және басқа да зиян келтіруді тудыратын қандай да бір кез келген клиентке артықшылық көрсету;
- 5) биржалық сауда-саттықтың бәсекеге қабілеттілігін төмендетуге бағытталған биржалық сауда-саттыққа қатысу үшін басқа брокерлермен және (немесе) дилерлермен аффилирленуді пайдалану;
- 6) MTS тауар биржасының электрондық сауда жүйесіне сауда сессиясы мен сауда барысының экрандық көріністеріне қол жеткізу;
- 7) MTS Биржасындағы биржалық сауда-саттықтың бәсекеге қабілеттілігін төмендетуге бағытталған басқа да әрекеттерді жүзеге асыру;
- 8) MTS Биржасының ішкі құжаттарына сәйкес құпия ақпарат санатына жатқызылған ақпаратты жария ету және/немесе үшінші тұлғаларға беру.

14. Инсайдерлік ақпарат болған жағдайда, МТС Биржасының мүшелеріне, оның ішінде олардың қызметкерлеріне тыйым салынады:

- 1) қандай да бір ақшалай қаражат алу мақсатында инсайдерлік ақпаратты пайдалану (бұл ақпарат жалпыға қолжетімді болғанға дейін);
- 2) инсайдерлік ақпарат негізінде биржалық мәмілелер жасауға клиенттерге ұсыныстар беру (бұл ақпарат жалпыға қолжетімді болғанға дейін);
- 3) клиенттерге немесе үшінші тұлғаларға инсайдерлік ақпаратты қолжетімді ету немесе беру (бұл ақпарат жалпыға қолжетімді болғанға дейін).

5-тарау. Жауапкершілік

15. Коррупциялық әсер ету фактілерін растау үшін клиент немесе МТС Биржасының мүшесі әлеуметтік желілер мен мессенджерлердегі хат-хабарларды, SMS-хабарламаларды, әңгімелердің аудио жазбаларын, құжаттарды және басқа да дәлелдерді қолдануға құқылы;

Клиент немесе МТС Биржасының мүшесі белгілі болған коррупция фактілері туралы, сондай-ақ биржалық сауда-саттықтарды тездету немесе биржалық сауда-саттықтарда кідірту үшін қандай да бір пайда алу үшін қысым көрсету фактілері туралы МТС Биржасын дереу хабардар етуге міндетті.

16. Брокердің заңсыз әрекеттеріне байланысты коррупциялық бұзушылықтар анықталған жағдайда, клиент брокерлік қызметтен біржақты түрде бас тартуға құқылы, бұл басқа тараптың хабарламаны алған сәтінен бастап келісімнің бұзылуына әкеледі.

17. МТС Биржасы ұсынылған коррупция фактілері бойынша тиісінше тексеруді қамтамасыз етеді, құпиялылық принциптерін сақтап, практикалық қиындықтарды жою және мүмкін болатын қақтығыс жағдайларын алдын алу үшін тиімді шараларды қолданады.

18. Клиентпен қақтығыс жағдайы туындаған кезде, МТС Биржасының мүшесі мүмкін болатын теріс пайдалану мен бұзушылықтарды болдырмау мақсатында жедел түрде келіссөздер жүргізуге міндеттенеді, қажет болған жағдайда кейінгі ақпаратты уәкілетті органдар мен МТС Биржасына беруі тиіс.

19. МТС Биржасының мүшелері коррупциялық қызметке тартылуы мүмкін клиенттер мен контрагенттермен іскерлік қатынастардың тәуекелін минимизациялау үшін ақылға қонымды күш салады, сондай-ақ коррупцияның алдын алу мақсатында МТС Биржасына өзара қолдау көрсетеді.

20. МТС Биржасының мүшесі осы Үлгілік стандарттың нормаларын бұзғаны туралы ақпарат МТС Биржасы арқылы уәкілетті органдарға беріледі.

6-тарау. Басқа ережелер

21. МТС Биржасының мүшесі өз қызметкерлерін коррупциямен күрес мәселелері бойынша білім алуға және антикоррупциялық мәдениетті қалыптастыруға бағытталған оқу курстарын өткізуді қамтамасыз етуге құқылы.

22. Білім деңгейін арттыру МТС Биржасының мүшелерінің уәкілетті органдар мен мемлекеттік органдар ұйымдастырған семинарлар, тренингтер және басқа да оқу шараларына қатысу арқылы жүзеге асырылады.